

Karadeniz'de Hoca Olmak

Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

EDİTÖR

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Trabzon Kitaplığı: 6
Geleneksel Kültür Dizisi: 2

Yayın Koordinatörü
Erdem Zekeriya İSKENDEROĞLU

Yayın Danışmanı
Emre GÜLSEVER

Karadeniz’de Hoca Olmak
Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

Editör
Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Yayın Ekibi
Doç. Dr. Süleyman GÜR
Doç. Dr. ŞenoI SAYLAN
Doç. Dr. Eyüp ÖZTÜRK
Doç. Dr. Fatih TOPALOĞLU
Öğr. Gör. Ahmet Cevdet KARACA

Proje Asistanları
Fatma Rabia DÜZENLİ
Serpil ARSLAN
Cansel AKGÜL

Teknik Destek:
Murat DAVULCU (Yönetmen)
İdris AKYÜZ (Yönetmen Asistanı)

ISBN: 978-975-7770-65-7
TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 48884

Kitap Tasarım
Salih PULCU

1. Baskı, Aralık 2023
Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 117

Baskı-Cilt
Seçil Ofset 100. Yıl Mahallesi
Massit Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar İSTANBUL
Sertifika No: 44903

Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Gülbaharhatun Mahallesi
Kahramanmaraş Caddesi No.159
Ortahisar TRABZON
Yayınevi Sertifika No: 48884

Önsöz

Karadeniz’de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat başlıklı proje, 1900-2000 yılları arası geleneksel İslâmî ilimlerin tedrisine Trabzon özelinde yoğunlaşmıştır. Bu tarihsel süreçte olayların içinde yer alanlar ya da etkin isimlere yetişerek onlara talebe olanların anlatımları merkeze alınarak din eğitimi, dinî tedrisatta öne çıkan isimler, bu hocaları besleyen ilmî damarlar, şehrin bu açıdan ülkemize etki ve katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı’nın yıkılışını ve Türkiye Cumhuriyeti’nin de kuruluşunu görmüş; yani bir nevi geçiş kuşağı olan kimselere yetişmiş, çoğunlukla 1930-1940 sonrası dünyaya gelen büyüklerimizin birer birer aramızdan çekildiğine üzülen şahit olmaktayız. Onların hocalarına ve kendi hayat serüvenlerine dair anlatacaklarının hem yakın dönem Trabzon hem de ülkemizin yaşadığı siyasal, sosyal, kültürel ve dinî değişimler açısından önemli olduğu düşüncesi, bu projenin hayata geçmesinde belirleyici olmuştur. Bu amaçla bir şekilde dinî gelenekle bağı bulunan veya imam-hatip liseleri, ilâhiyat fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlara katkısı olmuş bazı isimler tespit edilerek, kendileriyle görüşmeler yapılmıştır. Dönemsel bazı detayları elde etme adına, önceden bir çalışma yapılarak hocalarımıza hazırlanmış bazı sorular yönlendirilmiş olsa da, anlatımın seyri mülâkatları şekillendirmiştir. Yani teknik anlamda yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Proje ekibinin heyecanla giriştiği bu çalışmanın, onlar açısından alışılmış bir akademik faaliyet olmadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla ortaya çıkan ürün, daha öncesinde kamera ve yayın tecrübesi bulunmayan bir ekibin mütevazı çalışması olarak görülmelidir. Sürekli video veya film kültürünün her geçen gün çitayı yükselttiği bir ortamda, hocalara dair anlatıları kayda almanın, teknik anlamda “göz dolduracak” çalışma beklentisi doğurması şaşırtıcı bir durum değildir. Ancak bu projenin odağında, ekranı dolduracak veya popüler kültürü besleyecek işlerden çok, bölgeye dair arşiv bırakma amacı yer almaktadır. Yani bu proje, her şeyden önce Trabzon hafızasına katkı sunmak, yakın döneme yönelik akademik çalışmalara veri hazırlamak ve biraz da yaşadığımız coğrafyaya karşı sorumluluğu bir nebze olsun yerine getirmek niyetiyle hayata geçirilmiştir. Uygulama esnasında aşılamaz güçlüklerle karşılaşılmasa da her şeyin beklendiği veya planlandığı gibi yürütülebildiği de söylenemez.

Her çalışma gibi önünüzdeki projenin sınırlarını da çalışmanın “konusu” ve “hedefleri” belirlemiştir. Yani kısaca: Trabzon ve çevresinde dinî hayatın öne çıkan yönleri ve etkin isimlere dair tanıklıklar. Bu hususu tespit noktasında proje ekibinin gözettiği ve tercihte bulunduğu hassasiyetlerin bir eksiklik gibi algılanması doğru olmayacaktır. Mesela ho-

calarımızın da en az bizler kadar hassas olduğu tarihsel kişiler, kurumlar ve bazı kitlesel yapıları doğrudan zan altında bırakacak veya bu anlamda tartışmaya sebebiyet verecek beyanlardan kaçınılmıştır. Bu noktada olgusal durumlara yer verilmesi tercih edilmiştir. Yani yakın dönemin düşünsel tarihi, siyasal hareketleri üzerine çalışan ve belli grupların siyasetle ilişkisi üzerine akademik anlamda yoğunlaşanların bir eksiklik gibi görebileceği kapalı noktalar, projenin kuşatıcı hedefleri ve polemiklerden sakınma anlayışının bir sonucudur. Bu durum akademik tutarlılık ve tarihsel olayları mümkün olduğu kadar müdahalesiz aktarmaya çalışma anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda bizlerle görüşmeyi kabul eden hocalarımızın da yaptıkları konuşmalarda aynı hassasiyetleri paylaştığını gözlemlememiz bizleri fazlasıyla memnun etmiştir.

Proje kapsamında, “Karadenizli Hoca” üst vasfını taşıyan, Trabzonlu kırk hocayla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin bir kısmı, Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde, bir kısmı İstanbul, Ankara, Bursa ve Sakarya’daki farklı mekânlarda, bir kısmı da hocaların evlerinde gerçekleştirilmiştir. Bizleri evlerinde ağırlayan hocalarımıza ve aile fertlerine misafirperverliklerinden ötürü teşekkür ederiz. Yine bizlere mekân tahsis eden, kurumsal olarak destek olan ilâhiyat fakültelerine, resmî ve özel kuruluşlara şükranlarımızı sunarız. Ayrıca, bazı hocalarımız rahatsız olmalarına rağmen görüşme taleplerimize olumlu cevap vermişlerdir. Bu hocalarımıza hassaten teşekkür eder, her birine sıhhat ve afiyetler dileriz.

Online olarak erişime açılan bu görüşmeler pek çok farklı mekânda ve çeşitli şehirlerde oldukça yorucu bir koşuşturmayla kısa bir sürede gerçekleştirilmiştir. Özellikle resmî işler, kurumsal işleyiş ve beklenmedik bazı olaylar projenin yapılabilmesi için belirlenen sürenin büyük bir kısmından proje ekibini mahrum etmiştir. Bu da, çekimlerin yapılması, kayıtların tek tek gözden geçirilmesi, özel konulara değinen fragmanların belirlenmesi, konuşmaların dökümü, basımı gibi çalışmalarını az bir zamanda ve yoğun bir tempo içerisinde yapmayı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla bu proje, sorumluluk olarak proje ekibini bekleyen akademik faaliyetlerin aksamadan yürütülmesiyle birlikte kısa sürecek bir sürede hazırlanmak durumunda kalmıştır. Özellikle dökümlerin kısa sürede okunmasının gerekli oluşunun yanı sıra bunların tashihi ve gerekli bazı müdahalelerin yapılmasının ayrı bir akademik yük olduğu vurgulanmalıdır. Bu anlamda bazı konuşmalara müdahalenin bizi son derece zorladığı belirtilmelidir. Bu zorluklara rağmen bazen yazı dili bazen konuşma dili bazen de ikisi arası bir vasatın öne çıktığı bir kitap teşekkür edebilmiştir. Metinler okunurken zorunlu olarak bazı cümlelere editöryal dokunuşların yapıldığı, ihtiyaç durumunda anlamı bozmayan takdim ve tehirlelere başvurulduğu, tekrarların ve konuşma dilinin bir sonucu olan bazı belirsizliklerin çıkarıldığı göz önünde tutulması beklentimizdir.

Görüşmelerde hocalara; kendi aile fertleri, aile çevresinin ilme ilgisi, çocukluk dönemleri, tahsilleri, hocaları ve yürüttükleri faaliyetlere dair sorular yöneltilmiştir. Onlar da zihinlerinde yer tuttuğu kadar ve bazen de bizim ısrarlı sorularımıza tahammül ederek

hatıralarındakileri aktarmışlardır. Aslında her birinin anlatımından; son bir asrın Trabzon'u, dinî ilimler sahasında önemli isimler ve yeni kurumsal dinî müesseselerin hangi vasatta kurulduğu ve yol aldığına dair bir tablo ortaya çıkmıştır. Bir hocayı ya da tarihsel bir olayı anlatırken her biri kendi veçhesinden baktığı ve bir detaya yoğunlaştığı için bütünün parçaları birleşmiş oldu. Meraklıları adına, yeni açılan imam-hatip liseleri-ilâhiyat fakülteleriyle medreselerin farkları veya benzeştiği hususlara dair ipuçları belirginleşmiş oldu. İlim adamı yetiştiren evler, ilmiye sınıfına mensup aileler, bazı köylerin "karizmatik" kişileri sayesinde bir merkez hâline gelişi, Trabzon'un 1950 sonrası yeni çehresi ve daha gencecik olan imam-hatip liselerinin inşasının hangi şartlarda gerçekleştiği gibi pek çok detay hocalarımızın konuşmalarının satır aralarında ilgililerini beklemektedir. Kısacası bu çalışma, kırk hocanın anlatımından oluşan mütevazı bir arşiv çalışmasıdır. Ayrıca mülâkatların tümünün kayda alınması ve bunların yayımlanması, ilerleyen yıllarda anlatıları daha da anlamlı hâle getirecek, Karadeniz ve Trabzon hafızasının canlı kalmasını sağlayacaktır.

Projenin ifade ettiği anlam, konusu, çıktıkları ve hedeflerinin anlatıldığı bir bölüm ve mülâkatların dökümünden oluşan bu kitap, projeyi kalıcı hâle getirecek unsurlardan birisidir. Özellikle değerlendirmelerin yer aldığı giriş bölümünde, bazı tespitler ve bağlantılarla mülâkatlar için hazırlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Projenin akademik değerlendirme kısmı olarak da görülebilecek olan bu bölümün, akademik metinlerin yoruculuğu yerine, daha ziyade akıcı olması hedeflenmiştir. Bunda da projenin hedef kitlesi yönlendirici olmuştur. Zira bu projeye ilgili çıktılar, sadece akademik çalışma yapanları değil, yakın döneme ve Trabzon'a ilgi duyan herkesi ilgilendirmektedir. Bu bölümde, hem mülâkatlarla uyumlu olsun, hem de okurlar için mülâkatları anlamlı hâle getirsin diye genel tabloyu göstermek amacıyla temel olabilecek bazı örneklere ve isimlere yer verilmiştir.

Çalışmamız pek çok kişi ve kurumun desteğiyle gün yüzüne çıkmıştır. Öncelikle projeyi kurumsal anlamda sahiplenen Trabzon Üniversitesi İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi ve destekleyen Trabzon Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ederiz. Kurumlar adına da özellikle Trabzon Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Emin Âşıkutlu ve Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Zorluoğlu, ayrıca en az onlar kadar kurumlar adına çalışmaları takip eden İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Süleyman Gür ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Erdem Zekeriya İskenderoğlu beylere müteşekkirimiz. Projeyi yoğun akademik çalışmaları ve çeşitli sorumluluklarına rağmen sahiplenip yürütücülüğünü yapan Doç. Dr. Selim Demirci ve araştırmacı olarak sahada çalışan Doç. Dr. Eyüp Öztürk, Doç. Dr. Şenol Saylan, Doç. Dr. Fatih Topaloğlu, Doç. Dr. Süleyman Gür ve Öğr. Gör. Ahmet Cevdet Karaca beyefendilerin emekleri önünüzdeki çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma fakültemizden ve ihtisas kursumuzdan mezun öğrencilerimizin de yer aldığı proje olması hasebiyle de bizim için ayrı bir anlam taşımaktadır. Bundan dolayı projeye katkı sunan lisansüstü

bursiyer öğrencilerimiz Fatma Rabia Nur Düzenli, Serpil Arslan ve Cansel Akgül'e müteşekkirimiz. Projemizin teknik sorumluluğunu üstlenen yönetmenimiz Murat Davulcu ve asistanı İdris Akyüz beylere de özverili çalışmalarını için teşekkür ediyoruz. Metinlerin dökümünde bazı bölümlere göz atarak bizlerle fikirlerini paylaşan sayın Mustafa Çil, Murat Ustakurt, Abdulkerim Malkoç, Mahmut Ayyıldız, Murat Arif Güney, Nur Kübra Demirci, Ayşegül Balık, Sema Berber, Merve Vildan Ata ve Semih Aras'a da teşekkür borçluyuz.

Hassaten bizlerle görüşmeyi kabul eden, evlerinde, köylerinde, çalıştıkları kurumlarda bizleri ağırlayan hocalarımıza şükranlarımızı sunuyoruz. Son olarak "Trabzon'u hocalarla anılan bir şehir" hâline getiren tüm büyüklerimizi de hayırla yâd etmek istiyoruz. Zira arkalarında; şahsiyetli duruşlarıyla, dinmek bilmeyen gayretleriyle, bereketi günümüze kadar ulaşan talebeleriyle ve eserleriyle kendilerinden bahsedilecek temiz bir hayat bıraktılar. Ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet, hayatta olanlara da sıhhat ve afiyet diliyoruz.

Trabzon 2023

Doç. Dr. Süleyman GÜR

İslâmi İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Proje Yürütücüsü

Hasan Ali Cirit

1961 yılında Trabzon ili Şalpazarı ilçesi Gdn köyünde dünyaya geldi. İlk dinî eğitimini babası Bayram Ali Cirit'ten aldı. İlkokulu köyünde, ortaokul ve lise eğitimini Trabzon İmam-Hatip Lisesi'nde tamamladı. Daha sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Diyanet teğkilatında imam-hatiplik, murakıplık, Şube müdürlüğü gibi çeşitli kademelerde 32 yıl süre hizmet etti. 2012 yılında kurumlar arası geçiş yaparak yeni kurulan Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne fakülte sekreteri olarak intisap etti. Söz konusu İlahiyat Fakültesi'nin 2018 yılında yeni kurulan Trabzon niversitesi'ne bağlanması üzerine görevini yeni niversite bünyesinde de sürdürdü. Üniversite bünyesinde toplam 11 yıl görev yaptıktan sonra 3 Mayıs 2023 tarihinde Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden emekli oldu. Hasan Ali Cirit evli ve iki ocuk babasıdır.

Görüşme, Eyüp ztrk tarafından Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi toplantı salonunda yapılmıştır.

Karadeniz’de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat isimli proje çerçevesinde bugün çok değerli bir başka konuğu, Hasan Ali Cirit hocamızı ağırlıyoruz. Hasan Ali Cirit hocamız Diyanet camiasında hem kürsü/mihrap tarafında hem de bürokrasi kanadında yorulmak bilmez bir nefer olarak uzun yıllar hizmet etti. Görevleri esnasında birçok ilim sevdalısıyla beraber çalıştı, unutulup gitmesine gönlün razı olmayacağı nice hatıralar biriktirdi. Biz bugün bu hatıralardan hatırdaki kalanlara ışık tutmaya çalışacağız. Hocamıza projemize katılmayı kabul ettiği için teşekkür ediyor ve sözü hemen ona bırakıyoruz.

Hocam kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Trabzon ili Şalpazarı ilçesi GÜDÜN köyünde 1961 yılında dünyaya geldim. İsmim Hasan Ali Cirit. Babamın ismi, Bayram Ali Cirit. Annemin ismi Ayşe. Yedi çocuklu bir ailede büyüdüm. İki kız beş erkek. İlkokulu kendi köyümde ikmal ettikten sonra ortaöğretimi yani ortaokul ve liseyi Trabzon İmam-Hatip Lisesi’nde tamamladım. Daha sonra eski ismiyle Samsun Yüksek İslam Enstitüsü’nde başladığım eğitimimi Samsun İlahiyat Fakültesi olarak tamamladım. Ondan sonra diyanet camiasında, yurt içi ve yurt dışı teşkilatında görev aldım. Diyanet’in çeşitli kademelerinde; imam-hatiplik, murakıplık, şube müdürlüğü gibi görevlerde bulundum. Çorum, Samsun, Rize, Trabzon ve Giresun illerinde şube müdürü olarak çalıştım. 32 yıl Diyanet camiasında görev yaptıktan sonra 2012 yılının Mart ayında Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ne fakülte sekreteri olarak intisap ettim. Daha sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi’nden ayrılan Trabzon Üniversitesi’nde göreve devam ettim ve böylece 2023 yılına kadar 11 yıl süreyle İlahiyat Fakültesi’nde çalıştım. 3 Mayıs 2023 itibarıyla emekliye ayrıldım.

Görevinizin önemli bir kısmını Trabzon’da yaptınız değil mi hocam?

Aşağı yukarı çoğunu Trabzon’da tamamladım.

Kaç yıldır, yaklaşık olarak?

Yaklaşık olarak 13 yıl Trabzon Müftülüğü’nde, 11 yıl da üniversite camiasında toplam 24 yıllık bir görev hayatımı Trabzon’da tamamladım. Diğerlerini de değişik illerde yaptım.

Kıymetli hocam ilk dinî eğitiminizi nereden aldınız?

İlk dinî eğitimimi babamdan aldım. İlkokul yıllarında gerek camiye gitmek suretiyle gerekse evde ondan eğitim aldım. Ondan aldığım eğitim de Kur’an-ı Kerim’i okumayı öğrenmek, sûreleri ve duaları ezberlemek şeklindeydi. Babam imam olması nedeniyle ondan bu şekilde okumuş oldum.

Babanız köyün imamı mıydı?

Babam köyün imamı, hatibiydi. Sadece köyün imamı-hatibi değil, aynı zamanda askerde sıhhiye olduğu için sağlık memuru gibi de görev yapardı. Ben sabah uyandığım zaman bizim evin içerisinde bir kısım aileler, kadınlar-erkekler iğne yaptırarak, bir kısmı da ellerinde cüz ve Kur’an-ı Kerim’le

ders okumak için gelirdi. Yıl boyu ders devam ederdi. Şimdiki gibi belli bir süre değil. O zamanlarda, o dönemde ilkokuldan sonra çoğu kişi okula gitmez, gidemezdi; imkânları yoktu. Dolayısıyla bu boşluğu Kur'an okumak, dinî eğitimi tamamlamak suretiyle doldururlardı. Babam da köyün imamı olduğu için sabah kalktığımızda bir kısmı iğne yaptırmak, bir kısmı da Kur'an-ı Kerim okumak için bizim evde bulunurlardı. Biz böyle bir ortamda büyüdük. Hatta zaman zaman, babamız evde olmadığı zamanlarda, yetişkinlik zamanlarımızda, gelen çocuklara Kur'an-ı Kerim ve din eğitimi vermek suretiyle o eksikliği biz gidermeye, tamamlamaya çalıştık.

Babanız dinî eğitimi nereden almıştı?

Babam bizim köyün ilk ve tek hafızıdır. Hafızlığını bizim komşu köy olan Geyikli, eski ismiyle Alagavur'da bulunan Hasan Türkmen Hoca'da yapmıştır. Hasan Türkmen Hoca, Osmanlı'nın son dönemlerinde medresede hafız olarak yetişmiş, ilmiyal bilgileri öğrenmiş, kendi köyünde yaşayan birisiydi. Burada Hasan Türkmen Hocaefendi sadece babamı değil, yüz otuzun üzerinde hafızı yetiştirmiş, bunun yanında birçok kişiye de din eğitimi imkânı sağlamıştır. Bir kısmı sadece Kur'an-ı Kerim okumuş, bir kısmı hafızlığı yarıya kadar getirebilmiş, bir kısmı da tamamlamış. Tamamlayan yüz otuzun üzerinde öğrenci olduğu söylenir. Bunlardan birisi de babamdır. Babam Hasan Türkmen Hocaefendi'nin köyüne bir buçuk saat mesafe uzaklıkta oturuyor. Özellikle yaz aylarında bir buçuk saat mesafe çok zor. Bir buçuk saat gidiyor bir buçuk saat geliyor (yürüyerek). Bu şekilde zor şartlarda iki buçuk yıllık bir süre içerisinde hafızlığını ikmal etmiştir.

Yatılı değildi, her gün gidip geliyordun, değil mi?

Evet, her gün gidip geliyordun. O zamanın şartları öyleydi. Çünkü böyle yatılı kurslar, bugünkü güzel imkânlar, o dönemde maalesef mevcut değildi. Günlük gidip geliyor, hatta çoğu zaman da hocanın işi gücü oluyordu, beklemek zorunda kalıyordun. Gece gündüz o zor şartlarda hafızlığını ikmal etmişti. Ancak babam hafızlığı tamamladıktan sonra Sakarya'da kıraat okuyan yine bizim komşu köyden Selahattin Atalar hocadan dokuz ay süreyle tashih-i hurûf okumuştun. Dolayısıyla babamı, köyümüzün ve bölgenin en iyi okuyucularından birisi olarak tarif edebiliriz.

Babanız hafızlığını aldıktan sonra yörenizdeki kurs faaliyetlerine devam etti mi?

Babam hafızlık yaptıktan sonra kendi köyümüzde hizmetlere devam etmeye çalıştı. Örneğin 60 ile 70'li yıllar arasında babam hem çocuk okutmak hem cuma, bayram, teravih namazı kıldırmak görevlerini üstlenmişti; aynı zamanda köyün hatibiydi. Köyde üç beş kuruş imkânlar ölçüsünde insanlar yardımcı oluyorlar, ama daha çok babam bu işleri ücretsiz yapmıştır. Neden? Çünkü babam diğer taraftan küçük bir ticaret işiyle meşgul oluyordu. Haftada bir gün zahire dediğimiz yağ alım satımı yapıyordu. Dolayısıyla kendi geçimini öyle sağlıyordu. Aynı zamanda da bu dinî hizmetlere katkıda bulunuyordu, 60 ile 70'li yıllar arasında. 70 yılında kadroya geçince zaten köy imamı olarak bu hizmetine devam etmişti. Babam aynı zamanda sadece imamlık hizmeti sunmamış, sağlık hizmetleri, köyün yol, su elektrik gibi her türlü hizmetine de katkıda bulunmuştur.

Bir nevi köy muhtarı gibi.

Aşağı yukarı öyle. Muhtarla beraber çalışmışlardır.

Evet kıymetli hocam, babanızın görevi sebebiyle bir soru sormak istiyorum. Bildiğiniz üzere sıbyan mektepleri çok önemlidir köylerde. İlk dinî eğitimin alındığı yerlerdir. Anladığım kadarıyla köyünüzde sıbyan mekteplerindeki tedris faaliyetlerini babanız yürüttü. Biraz o dönemin ruhunu bizlere aktarabilir misiniz, nasıldı, neler okutuluyordu, kimler geliyordu? Âmin alayları vardı eskiden, sıbyan mektepleri başladığında yapılırdı. Acaba sizler de yapar mıydınız, biraz bunlardan bahsedebilir misiniz?

Ben şunu çok iyi hatırlıyorum. Özellikle çocukluk yıllarımızda bir yaz kursları meselesi var. O zaman yaz kursu diye bir mesele yoktu, her dönem müsait olan kişi, ilgili hocadan camiye, evine gitmek suretiyle ders alır, gelirdi. Ama böyle karne tatili gibi, yaz saati gibi günlerde, çoğunlukla beraberce, çoluk-çocuk, kız-erkek hepsi beraber mektep dediğimiz cami altlarında okuma yerlerinde veya cami içlerinde çocuklar oturur, önce toplu olarak “Allahu Ekber, Sübhânekellâhümme ve bi-hamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük ve celle senâük ve lâ ilâhe ğayrük” şeklinde duadan ve sûreden devam ederlerdi.

Koro hâlinde mi?

Koro hâlinde. Duhâ sûresine kadar çıkarlar, tekrar daha sonra tek başlarına böyle okurlardı. Önce sûreler okunurdu. Daha sonra aralarda hocaefendi 32 farz çerçevesinde, işte namazın farzları, imanın şartları, İslâm'ın şartları, bu manada ilmihal bilgisi dediğimiz bilgileri verirdi. En sonunda da cüzde okuyana cüz derslerini, Kur'an okuyana Kur'an derslerini verir, dağıtırdı. Perşembe günleri çok hoşumuza giderdi, özellikle çocukluğumuzda. Perşembe günlerinde ders bitince dışarı çıkılır, herkes yan yana dizilir, eller semaya kaldırılır, hoca dua eder, biz de o duaya çok canlı bir şekilde âmin, âmin derdik. Ve bu bizim çok hoşumuza giderdi. Özellikle perşembe günlerinde camiye gitmeyi hiç ihmal etmezdik. Küçüklük dönemimizden, çocukluk yaşlarımızdan bunları çok iyi hatırlıyorum. Çok da hoşumuza giderdi.

Kıymetli hocam babanız hem sizin ilk hocanız hem de aynı zamanda köyünüzdeki gençlerin, insanların ilk hocası mesabesinde. Ailenizden sizin gibi okuyan, babanızdan eğitim alan, daha sonra da eğitimini sürdüren başkaları var mıydı?

Bizim köyde, bizim yaş grubunda veya daha küçük yaşta olan kişiler din eğitimini tamamıyla babamdan almışlardır. Babam 1990 yılında emekli olduktan sonra, emekli olmadı aslında bir manada resmîyetten ayrıldı ama hâlen de hocalığı devam etmektedir. Benim birader bizim köye imam olarak geldi ve din hizmetlerini o tarihten iki yıl sene öncesine 2021 yılına kadar benim biraderim yürüttü.

İsmi söyleyebilir misiniz?

İsmi Talip Cirit. O da köyümüzden emekli oldu, dolayısıyla 1960'tan 2021 yılına kadar bizim köydeki dinî tedrisat âdeta bizim ailenin rehberliğinde yürümüştür. Babamın da hakikaten köyde çok büyük hizmetleri olmuştur. Babamın döneminde Kur'an okumayan, namaz sûrelerini bilmeyen ne erkek ne de bir kızımız kalmıştır. Hâlen de o sistem bu şekilde yürümektedir. Bunun yanında benim bir büyüğüm olan Hasan Cirit ağabeyim de benim gibi imam-hatip ve ilâhiyat menşeli olup şu anda kendisi Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde hadis alanında profesör olarak görev

yapmaktadır. Hatta şöyle bir hikâye anlatayım: Ağabeyim benden iki yaş büyüktür. İlkokulu bitirince bizim köydekiler soruyorlar, Ali Hafız'a, babama Ali Hafız derler, çocuğu nereye vereceksin diye. Çünkü onlar Ali Hafız çocuğunu nereye verirse biz de oraya vereceğiz diyerek âdeta babamı takip ediyorlardı. Hatta o zaman bizim köylerde, yöremizde şöyle bir şey söylenirdi. Trabzon'a bir okul açılmış, orada Kur'an da okunuyormuş, hatta yatmaya yeri de (pansiyonu) varmış. Oraya nasıl verebiliriz diye herkes bunun hesabını yaparken, babam bu okulu bir şekilde öğrenmiş. Ağabeyimi Trabzon İmam-Hatip'e kaydettiği zaman, tabii o zaman ilk gidişte pansiyona veremiyorsun, belki de ücret vermek lazım. O sebeple, amcam da Trabzon'da olduğu için, amcamın yanına bırakıyor ağabeyimi. İki üç yıl amcamlarda kalıyor, daha sonra yatılıya geçmek suretiyle pansiyonda kaldı. Ondan sonra da zaten biz devam ettik.

Ağabeyiniz imam-hatip okumak için şehre geldi, babanızın yönlendirmesiyle siz de aynı yolu mu takip ettiniz?

Evet ağabeyim üçüncü sınıfa devam ediyordu. O dönem imam-hatip okullarının orta kısımları kapatıldı. Ben de başka bir okula gittim.

Neden kapatıldı hocam?

Hükûmetin politikası, yani o dönem üç yıl süreyle kapatıldı. 1970 yılında kapatılmıştı. Ağabeyim imam-hatibi ortaokul ve liseyle beraber yedi yıl olarak okudu. Ben ise ağabeyimle beraber olmak için Trabzon'da beraber kalabilmem için, ben de imam-hatip lisesinde okumama rağmen ortak okul müfredatını uyguladık. Ancak bizim bir farkımız vardı. Ortaokul okurken seçmeli olarak Kur'an-ı Kerim ve Arapça dersleri de aldık biz. Daha sonra gelen arkadaşlarımızdan, lise 1'e gelen arkadaşlarımızdan biraz daha farklıydık, önde gibiydik. Yani Kur'an-ı Kerim ve Arapça yönünden. En azından Arapça harfleri yazmasını öğrenmiştik. Orta kısmı Trabzon'da bitti. Sonra tekrar liseye kaydoldum. Yedi yıl da imam-hatip lisesinde okudum. Üç yıl ortaokul, dört yıl da lise olarak tamamladım. Daha önceki dönemde orta kısmı dört, lise kısmı da üç yıldır. Hatta dört yılda mezun olup da imamlık görevi alanlar da vardı o dönemde. İsteyen 4. sınıftan ayrılıp imamlığa geçebiliyordu. Şartlar öyleydi. Kapandıktan sonra tersi oldu. Üç yılı ortaokul, dört yılı liseye dönüştü. Biz o dönemin öğrencileriyiz.

Kıymetli hocam imam-hatip okuduğunuz dönemde yaşadığınız, sizin veya arkadaşlarınızın yaşadığı zorluklar var mıydı? Öğrenciler nerelerde kalırlardı, iaşelerini ibatelerini nasıl sağlardı? Halkın ve resmî görevlilerin bu öğrencilere bakışı nasıldı? Bir tepki veya bir destek var mıydı? Biraz bunlardan bahsedebilir misiniz?

O zamanlar bu dönemde olduğu gibi, böyle imkânlar yoktu. Zaten çokları çocuğunu ilkokul bittikten sonra kendi köyünde, bağında, bahçesinde, işte ne bileyim çiftliğinde çalıştırırdı. Köyde bir ailede ya bir kişi ya iki kişi okuyabiliyorsa; her aileden bir kişi okusa, bir kişi memur olsa yeter derlerdi. Dolayısıyla bizim dönemimizde okumak zordu. Amcamın Trabzon merkezde memur oluşu, onun yanında kalmamız dolayısıyla biz bu işe başladık. Bir de ileride ümidimiz vardı, imam-hatip liselerinin pansiyonu olduğu için, ileride pansiyona geçme ümidiyle beraber geldik. Nitekim de öyle oldu. Ağabeyim iki yıl sonra pansiyona geçti. Ben ortaokulda olduğum için pansiyona geçemedim. Daha sonra lise 1'de ben de pansiyona geçtim. Yani öğrenciler önce ailesi, bir yakını varsa onun

yanında kalıyor veyahut da 3-4 öğrenci tek odalı, tek göz odalarda çok imkânsızlıklar içerisinde hayatlarına devam ediyorlardı. Arkadaşlarımız vardı, onların zaman zaman ziyaretlerine giderdik. Odun yok, soba yok, kömür yok. Yani imkânsızlıklarla beraber, zor şartlarda okumuşlardır.

Dışarıdan halkın bakışı nasıldı, destek verirler miydi?

Bir defa imam-hatip öğrencisi dediğin zaman, halkın bize bakışı çok farklı, çok iyi niyetliydi. Ama halktan imkânı olanlar bize yardım ediyordu. İmkânı olmayanlar da en azından o sevgiyi bize gösteriyorlardı, onu hissediyorduk. Yani imam-hatip öğrencisi her zaman farklı bir yerde, farklı bir görünümdeydi. Farklı bir ahlâka sahipti. Yani halk nazarında kabul edilmiş bir kitle idik biz o dönemde.

O dönemdeki hocalarınızdan biraz bahsetmek istiyorum. Sizi etkileyen hocalarınız var mıydı? Size kitaplar verirler miydi? Okul dışında eğitmek için başka faaliyetlerde bulunurlar mıydı? Biraz bunlardan bahsedebilir misiniz?

Tabii ortaokula geçmeden önce ilkokul öğretmenimden özellikle bahsetmem lazım. İlkokul öğretmenim hâlâ sağdır. Gülcan Aşçı. Ondan üç yıl okudum. Bize çok güzel bir eğitim verdi. Tarih, coğrafya, matematik gibi dersleri ortaokul ve lisede o hocamdan almış olduğum eğitimle geçtim. Diğer taraftan imam-hatipteki hocalarımın hepsi idealist insanlardı, bize ileriye gösterirlerdi. Hep siz imam-hatiplisiniz, siz farklısınız, farklı olacaksınız derlerdi. Siz ileride bu toplumu idare edecek, yöneteceksiniz diye, bize daima hedef gösterirlerdi. Hiç unutmuyorum. Tabii hocalarımın hepsi kıymetli, hepsinden de Allah razı olsun. Sağ olanların ellerinden öpüyorum, ölenlere de Allah'tan rahmet diliyorum. Özellikle Mustafa İskurt diye bir müdürümüz vardı. Her dönem başında öğrencileri toplayıp bir konuşma yapardı. Konuşma yaparken kullandığı şu ifadeleri hiç unutmuyorum: Sevgili öğrenciler! Ben sizleri ilkbaharda rengârenk açan çiçeklere benzetiyorum. Bu ifade bizde çok büyük bir yankı yapardı. İfadeye bak. Bizleri, yani her bir imam-hatip öğrencisini ilkbaharda rengârenk açacak çiçeğe benzeterek bizi bir defa methediyor, ondan sonra övüyor ve bu toplum sizden çok şeyler bekliyor diyerek bizleri motive ediyordu. Diğer taraftan hocalarımın hepsini, aşağı yukarı hepsini hatırlıyorum. Bunların en azından isimlerini sayayım. Mustafa İskurt hocamız malum, onu ifade ettik. Müdür yardımcısı olan Yahya Şahin hocamız vardı. Ahmet Oduncu hocamız vardı. Şükrü Öztürk hocamız vardı.

Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Daire Başkanı, değil mi?

Evet, Diyanet'e gitmeden önce Şükrü Hocamız burada müdür başyardımcısıydı. Özellikle benim ortaokul döneminde bize yarım dönem derse geldi Şükrü Hocam. Ondan sonra Ankara'ya gitti. Ahmet Hilmi İmamoğlu hocamız vardı. O da daha sonra Eğitim Enstitüsü'ne geçti burada. Bundan birkaç yıl önce de vefat etti. Ahmet Hilmi Hocamız vefat ettiğinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili Bölümü'nde doktor öğretim üyesiydi. Ondan sonra Baki Bektaş hocamız hadis dersimize gelirdi. Kemal Solak hoca hitabet dersimize geldi. Ali Gedik, Cemal Demircioğlu, Ali Ramazanoğlu, Abdurrahman Akyol. İdris Velioğlu'nun ismini de anmadan geçemeyeceğim. İdris Velioğlu, Kur'an-ı Kerim derslerimize gelirdi. Derste "çocuklar Kur'an-ı Kerim o kadar çok kolay bir ders değil, gevşekliğe gelmez, benden çok not alamazsınız. Çok çalışmanız lazım. Hafızsanız sekiz alırsınız, sekiz hafızın hakkı, dokuz peygamberin hakkı, on Allah'ın hakkı" derdi. Yani en çok, en yüksek notu yediydi. Ve de öğrenciyi çok takip ediyordu. İdris Velioğlu hocamla ilgili müsaade ederseniz bir anekdot anlatayım.

Tabii ki hocam.

O dönemde Trabzon'da iki tane veya üç tane sinema var. Çocuklar yani öğrenciler sinemaya gitmesin diye, o dönem zaten sinemada filmin oynayacağı tarihler belli, film oynatma saatleri belli. O saatlerde üç dört hoca sinema kapısında nöbet tutarlardı. Bu İdris Hocamın da bir motoru vardı. Motorunu sinemaya yakın bir yere bırakmazdı, arka bir caddeye bırakırdı. Yani çocuklar motoru görüp de hocanın burada olduğunu tahmin etmesin diye. Şimdi orada sinemaya giden imam-hatip öğrencisi gördükleri anda hemen çekerlerdi. Çocuğu sinemaya göndermezler, daha sonra öğrenciye nasihat ederlerdi. Aradan zaman geçti, yurt dışı dönüşü 1994 yılında hocam sağ iken ziyaret ettim. "Hocam bizim zamanımızda sinemanın kapısında nöbet tutuyordun, şimdi ne oldu?" diye sorunca "Yavrurum, uşağum şimdi her evde sinema var, her evin odasında sinema var. Hangi birisini kontrol edelim ki? Artık kontrol bizden çıktı, o dönem nerede" diye yakınıyordu hocamız. Böyle bir anısı var hocamın. Allah rahmet eylesin.

Kıymetli hocam! Hocalarınızdan sizi en çok etkileyen, en çok hatırladığınız hangisidir?

Hocalarım hepsini hatırlıyorum, hepsinden arının bal yaptığı gibi istifade ettik, hepsini aldık. Ama biraz önce dedim ya, başta Mustafa İskurt hocamız. Uzun süre yani 25 yıl müdürlük yaptı. Ondan çok şey aldık. Çok iyi niyetli insanlardı. Çok nasihat ederlerdi. Yani öyle bağırma, çağırma, kavga bir şey yok. Sadece nasihat ederlerdi. Hep bizim iyiliğimize, siz şöylesiniz, şöyle olmalısınız, böyle iyi olmalısınız diye hep bize iyi yönde tavsiyelerde bulunurlardı. Allah kendilerine rahmet eylesin.

Kıymetli hocam biraz da ilâhiyat eğitiminizden bahsetmek istiyoruz. Nasıl karar verdiniz ilâhiyatta okumaya ve süreç nasıl ilerledi?

Ben zaten imam-hatip lisesinde, yani çok süper bir öğrenci olmasam dahi, çalışkan bir öğrenciydim. Çalışıyordum, yani her dönemde çalıştım ben. Belki çok zeki değildim ama çok çalışıyordum. O çalışmamın da neticesinde imam-hatip lisesinde kalmayacağımı ümit ediyordum. Gayretimiz, idealimiz oydu. Sınavlara girdik. Bizim dönemimizde belli bir puan alanlar, belli puanın üstünde olanlar yüksek İslam enstitüsü mülakatına katılabiliyordu. Zaten başka bir üniversiteye gitme şansımız yoktu. Başka bir üniversiteye gidebilmemiz için, tıp vesaire gibi, ikinci bir lise diploması almamız gerekiyordu. Meslek lisesi mezunu olduğumuz için, bizim gidecek tek bir hedefimiz vardı: Yüksek İslam enstitüsü veyahut da ilâhiyat fakültesi. Bizim de hedefimiz Yüksek İslam Enstitüsü. Zaten ağabeyim iki dönem önce islam enstitüsünü kazanmıştı. 2. sınıfta okuyordu. Biz de üniversite sınavına girdik, kazandık. Mülâkata girdik. Mülâkatta da başarılı olduk ve 1981 yılında Samsun Yüksek İslam Enstitüsü'ne kaydoldum. 84 yılında da mezun oldum. İlk iki yıl enstitü olarak okuduk, İslam Enstitüsü. Daha sonra 82 yılında bütün enstitüler üniversiteye bağlanınca, kalan iki yılı da İlâhiyat olarak okuduk. 84 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nden mezun oldum.

Mezuniyetin hemen akabinde Diyanet teşkilatında mı göreve başladınız?

Ben ilâhiyatta öğrenciyken aynı zamanda teşkilatta görevliydim. Hem imam-hatip hem de öğrenciydim. İlâhiyatı bitirdikten sonra sınavlara katıldım. Murakıplık unvanını alarak Çorum ilinde murakıp olarak göreve başladım. Çorum'dan askere gittim, asteğmen olarak. Askerden döndüm, tekrar bir daha Çorum'da başladım. Çorum'dan yurt dışına gittim din görevlisi olarak. Altı yıl Hol-

landa'da kaldım. Tekrar bir daha Çorum'da başladım. 1994 yılında da yurt dışı dönüşü tayin talebinde bulunarak, sınavlara girerek şube müdürlüğünü kazandım ve Rize iline personel şube müdürü olarak atandım. 94-96 yılları arasında Rize'de şube müdürü olarak görev yaptım. Daha sonra Trabzon Müftülüğü'ne geldim.

Uzun yıllar Trabzon Müftülüğü'nde şube müdürü olarak görev yaptınız, çok değerli birçok müftümüzle beraber çalıştınız. Kimlerle çalıştınız? Bunların bir kısmı efsane diyebileceğimiz çok büyük hizmetler yapmış müftüler. Bunlardan sizi en çok etkileyen, çalışmaktan en çok zevk aldığınız kimlerdi? Bunlardan biraz bahsedebilir misiniz?

Tabii ki. Öncelikle o dönemde Trabzon'a böyle 3-5 yıllık bir müftü değil, çok tecrübeli müftüler gelirdi. Trabzon'un yapısı, dinî durumu itibarıyla, idarenin zorluğu açısından da Trabzon'a tecrübesiz müftü çok gelmezdi. Yani müftünün en az 20-25 yıllık il müftülüğü müktesebâtı oluyordu. Öyle birçok müftüyle çalıştık. Benden önce tabii Raif Hoca hiç unutulmaz. Ben Raif Hoca'yla çalışmadım ama Raif Hoca ile çok beraber oldum. Onun ayrı bir özelliği var zaten. Raif Hoca olmasaydı bu Trabzon'daki dinî müesseselerin çoğuna halkın katkısı olmazdı. Yani Kur'an kursları açısından, camiler açısından. Hatta müftülük sitesinin yapımında dahi Raif Hoca'nın büyük emekleri vardır. Raif Hoca olmasaydı, müftülük sitesi dahi olmazdı diyebilirim. Raif Hoca şöyle demişti bir gün. Yurt dışından Azerbaycan'dan öğrenciler geldiler. Akçaabat'ta bir kurs tahsis edildi onlara, eğitim için. Onlara "çocuklar burada başarının şartı üçtür" dedi. "Birincisi hoca, ikincisi hoca, üçüncüsü hoca. Hoca olmazsa başarı olmaz" diye arkadaşlara böyle telkinde bulunmuştur. Buna ben bizzat şahidim. Ben Trabzon'da kısa süre Osman Dalcı'yla çalıştım. En çok Nuri Güneş (rahmetli) hocamla çalıştım. Yani sekiz yıl beraberliğimiz oldu aşağı yukarı. Her bir dakikamız beraberdi. Lojmanda altı üstlü beraber kalıyorduk, her anımız beraberdi. Biz Nuri Güneş hocamdan çok şey öğrendik, bir, disiplin öğrendik. İki, mesaiyi öğrendik. Mesai saatlerine dikkat etmeyi öğrendik. Üç, zamanında işe başlamayı, gelmeyi gitmeyi öğrendik. Birkaç örnek vermek istiyorum. Birincisi Nuri Güneş sabah saat tam sekiz olduğu zaman daireye gelirdi, hiç şaşmazdı. Gelir gelmez de o zaman zil vardı, zile şöyle bir basıverirdi. O zil dairenin her tarafından duyulurdu. Yani ben geldim, idarenin başındayım, herkes işini bilsin diye anlardık biz onu. Nuri Güneş kendi dikkat ettiği gibi personelden de bunu isterdi. O zamana kadar hiç uygulamadığımız mesai takip çizelgesini uyguladı. Yani her personel saat sekizden önce imzasını atacak, sonra imzalar bana gelecek, ben de imzayı atıyorum, ben de o dosyayı Nuri Güneş'e sunuyordum. Aynı yerde kaldığımız için bunu takip etmiş. Hatta mesai çizelgesinin üzerinde 8.10'da makamda olacak diye kendisi yazdı. Ben de o on dakikayı her zaman kullanıyordum. Kullanıyorum derken, adamın hızına yetişemiyordum. Baktım bir gün çizelgenin üzerine bir not düşmüş. Bundan sonra mesai takip çizelgesi tam saat sekizde makamda olacak. Bize bir uyarıdır aslında bu. Biz de ondan sonra tam saat sekizde mesaiye gelmesini öğrendik. Yani birincisi bu. İkincisi, Nuri Hoca'yla hafta içi bir defa şehirdeki esnafı gezerdik beraber. Tek gezmezdi, mutlaka birisiyle beraber gezerdi. Bu kişi ya bir imam olur ya bir müezzin ya da daireden birisi olurdu. Genellikle ben mutlaka bulunurdum. Bir üçüncü, dördüncü kişi de yanımızda mutlaka bulunurdu.

Esnaf gezilerinin sebebi neydi? Vatandaşla bağ kurmak mı?

Tabii ki bağ kurmak. O, çok önemliydi. Yani burada Nuri Güneş çok güzel şeyler yaptı. Büyük küçük demezdi, sırasınca her esnafa uğrardı. Selam verir, otururdu. Çay ikram ederlerdi, çay içerdi.

Çay olmazsa hayırlı işler der, devam eder giderdi. Ama tabii bir de bunun dışında devamlı uğradığı, merkez olarak gittiği yerler de vardı. Onlara da ayrıca gidiyordu. Hafta sonlarında da köylere giderdik. Hem köy ziyareti yapmak hem imamın durumunu yerinde görmek hem de caminin bir eksikliği var mı, imamın bir sorunu var mı, diye bakmaya giderdik. Öyle günlerin birinde bana tam saat dokuzda çıkalım dedi. Ben tabii kendimi hazırladım, giyindim, hazırlandım. Bir baktım bir kapı “tak” diye kapandı. Saate bakmamışım, iki dakika geçmiş. Nuri Hoca tam saatinde çıktı, gitti. Geçerken ben de koşarak gittim, beni gördü. Şoför duracak gibi oldu. Şoföre eliyle devam et dedi. Beni almadı. Ondan sonraki gün ben tabii mahcup bir şekilde makama, yanına bir dosya sunmaya girdim. Şöyle bana bir baktı, “Hasan” dedi. Bana “Hasan” derdi. “Biz ne bekleriz ne de bekletiriz” dedi. Tabii ki biz hocadan çok şey aldık. Allah rahmet eylesin. Nuri Güneş hocamla çok anılarımız, beraberliğimiz vardı. Çok tecrübe kazandık, ondan çok şeyler öğrendik.

Halkla ilişkisi çok iyiydi değil mi? Bu ilişkiler Diyaneti’n hizmetlerine yansıyor muydu?

Zaten hocam Diyanet’in hizmeti odur. Esas müftülük, resmi hizmet yürütmek değil, cami işlerini yürütmek değil. Önemli olan halkla diyalog kurabilmektir. İşte Nuri Güneş de bunu çok güzel kurabilmiştir. Yani genciyle, ihtiyarıyla, kadınıyla, kızıyla. Hatta ayda bir bu değişik köylerde gruplar oluşturulurdu. Yarım otobüslerden tutulurdu. Hoca rehberlik yapardı. Müftüyü alırdı, bizi alırdı. Vaaz hocamızı alırdı. Seyahat düzenlerdik. Zigana Dağı olsun, Cami Boğazı olsun değişik yaylalara giderdik. Her köyde böyle bir grup oluşturmuştu. Böylece hem köylüyle bir diyalog kuruyordu hem de bu arada o köylülerin gönülünü alıyordu; yani içini rahatlatıyor, bir diyalog kuruyordu, bir birlik-telik oluşturuyordu. Ve de Nuri Hocam bu manada çok sevilen, sayılan bir insandı.

Hocam bu gezileriniz vesilesiyle bir soru sormak istiyorum. Trabzon din hizmetleri, hafızlar, ilim adamları yetiştirme açısından çok münbit bir yer. Ve bunlar için icâzet törenleri yapılıyor. Siz de Nuri Güneş hocamla bunların birçoklarına şahit oldunuz. Hem çocukluğunuzda hem de hizmet süreniz esnasındaki o icâzet törenleri hakkında bizlere neler söyleyebilirsiniz?

Şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim ki, nüfusa göre İstanbul’dan sonra en çok hafız yetiştiren il Trabzon’dur. Hemen her yörede her ilçede hatta çoğu köylerde Kur’an kurslarımız vardır. Bunlar belli bir program dâhilinde, icâzet programı hazırlarlar, sağdan soldan değerli hocalar gelirdi. Hatta çoğu zaman Diyanet İşleri Başkanlığı’ndan da kıymetli hocalar gelir, konuşma yaparlardı. Kur’anlar okunur ve bu arada o kursun bir yıllık işesini, ibatesini temin etmek için de vaatler alınır. Zaten vatandaş coşar ve severek bunları üstleniyoruz, derdi. Bu şekilde icâzetler yapılırdı. Burada eski manadaki icâzeti anlamamak lazım, bir Arapça bir fıkıh icâzetini anlamamak lazım. Bu manada bahsettiğimiz icâzet sadece Kur’ân-ı Kerîm hafızları olanların yapmış oldukları hafızlık merasimidir.

Hocam verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ediyoruz.